

Från galning till krigskämpe

En feministisk teoretisering av strukturer i krig

LUNDS
UNIVERSITET

Carolina Pettersson & Julia Geine

Abstract

FNs säkerhetsråd antog Resolution 1325 med syfte att lyfta värdet av kvinnlig representation vid fredsförhandlingar. Kvinnor deltar också i krig och konflikt, inte minst som en given omvårdare. Men det finns en grupp kvinnor som ofta utelämnas vid förhandlingsbordet. Varför får inte kvinnor som deltagit i den aktiva krigföringen alltid delta vid efterföljande fredsförhandlingar?

I vår studie undersöker vi hur kvinnor tillskrivs olika egenskaper under krigstid i Nordirland och Sierra Leone. Teorier av Sjöberg och Gentry samt Elshtain hjälper oss att identifiera en utmärkande faktor som kan erbjuda en förklaring till sambandet. Kvinnors handlingar i krig klassar dem sällan som hjältar. Sexuellt utnyttjande och våld gentemot kvinnor i krig fråntar dem det aktörskap som möjliggör deras deltagande vid fredsförhandlingar. Att arbeta fram ett sätt för att tillskriva kvinnor det aktörskap som krävs för att få delta vid fredsförhandlingar kan världssamfundet närma sig en lösning på problemet.

Keywords: *Female Combatant, Conflict, Peace Negotiation, Women, Resolution 1325*

Antal ord: 9780

Innehållsförteckning

Abstract	2
1 Inledning	5
1.2 Syfte och frågeställning	6
2 Teori	7
2.1 Inledning	7
2.2 Bakgrund - Krigets maskulinisering	7
2.2 Kvinnan – en vacker själ eller en rättfärdig krigare?	8
2.2.1 De Vildsinta Få	9
2.2.2 De Många Ickestridande	10
2.2.3 Den Aggressiva Modern	11
2.3 Kvinnor som Mödrar, Monster eller Horor.	11
2.3.1 Mödrar	11
2.3.2 Monster	12
2.3.3 Horor	12
2.4 Sammanfattning	13
2.5 Kritik	14
3 Metod	15
3.1 Inledning	15
3.2 Teoriprovande	15
3.3 Val av fall	16
3.4 Operationalisering	18
3.5 Material	19
4 Analys	20
4.1 Inledning	20
4.2 Nordirland	20
4.2.1 Konflikten	20
4.2.2 Material	22
4.2.3 Analys	22
4.2.4 Irlands vårdande moder	23
4.2.5 Irlands hämndlystne moder	23
4.2.6 Horan - Sexualiserad och utstött	24

4.2.7 Irländska monster - vildare än de flesta kvinnor	25
4.2.8 De vildsinta få - "They had the balls"	26
4.2.9 Ingen strid för kvinnor	27
4.3 Sierra Leone	28
4.3.1 Konflikten	28
4.3.2 Material	28
4.3.3 Konflikten kvinnor	29
4.3.4 Moder och ickekombattant - allt annat än soldat	30
4.3.5 Horan – kvinnan som sexslav och krigsslav	30
4.3.7 Sammanfattning	33
4.4 Komparativ analys	34
5 Slutsats	35
5.1 Resultat	35
6 Referenser	37

Inledning

1.1 Kvinnor i fredsförhandlingar

Kvinnor har genom tiderna tagit olika roller i krig, både fredliga och krigiska, men kvinnor har på senare tid tagit en mer betydande roll i militära sammanhang, till exempel som kvinnliga kombattanter. Även fall kvinnor gärna betraktas som fredliga varelser, och ofta haft en vårdande roll i samhället, har de inte haft en självklar plats vid fredsförhandlingar. Detta trots att man skulle kunna tänka sig att egenskaperna kvinnor tillskrivs hade varit ett välkommet tillskott i en fredsförhandlande process.

Kvinnor och män borde få delta i fredsförhandlingar på lika villkor. Trots att kvinnligt deltagande i krig har ökat står deltagandet i fred mer still i sin utveckling. Det har konstaterats att kvinnorna fortfarande befinner sig i ytterkanten av fredsprocesserna (Shekhawak 2015: 5). Enligt FNs resolution 1325 framförs faktumet att ökad kvinnlig representation vid fredsförhandlingar skulle öka chanserna för en mer hållbar fred (UN Women 2012). Detta styrker vår normativa ansats om hur kvinnor borde få delta i fredsförhandlingarna på lika villkor som män får. Men varför deltar kvinnor inte i dessa fredsförhandlingar på samma sätt som män?

Vi menar att det är de underliggande strukturerna i hur kvinnor framställs i krig som ligger till grund för att kvinnor sedan heller inte är en lika självklar aktör i fredsförhandlingar i den utsträckningen som män är. Det har riktats kritik mot FNs resolution 1325's möjlighet till implementation eftersom att resolutionen blundar för de strukturer som hindrar kvinnor från att delta på samma villkor som män. Eftersom regeringen uttryckt att utrikespolitiken är feministisk är det relevant att närma oss vår frågeställning och således bidra med ytterligare forskning till denna debatt.

Anledningen till att vi valt att studera fall av konflikt där kvinnor förekommit i den aktiva krigföringen är eftersom att man genom att delta i en stridande grupp

senare, om striden upphör, hamnar vid det förhandlingsbord där de stridande teamen skall mötas för att komma fram till de villkor som en framtida fred ska vila på.

Men om kvinnor nu är med i den aktiva striden är vi intresserade av att undersöka varför det fortfarande finns hinder för kvinnor att delta på samma villkor som män i de följande fredsförhandlingarna. Vi tror att detta beror på att det finns maktstrukturer som hindrar kvinnorna att delta i den utsträckning som männen gör.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur kvinnor tillskrivs olika egenskaper i krig, och hur dess egenskaper föder en struktur som påverkar på vilket sätt kvinnor deltar i krig. För att undersöka detta kommer vi att pröva Laura Sjöberg och Caron E. Gentrys teori i 'Mothers, Monsters, Whores' (2007) samt Jean Bethke Elshtains teori i 'Women and War' (1995) på två olika fall som båda haft kvinnlig representation i aktiv krigföring. Genom att teoretiskt pröva dessa kriterier på våra två fall av konflikt önskar vi kunna synliggöra de strukturer som ligger till grund för hur kvinnor tillskrivs andra egenskaper i krig än vad män gör. Dessutom undersöker vi hur dessa egenskaper delvis kan ligga till grund för hur kvinnors deltagande i fredsförhandlingar blir.

Om kvinnor tidigare attribuerats fredligare och omvårdande egenskaper men ändå inte får ta aktörsrollen som fredsförhandlare i samma utsträckning som män ifrågasätter vi därför följande:

Varför leder inte kvinnlig representation i aktiv krigföring alltid till ökad kvinnlig representation vid fredsförhandlingar?

Teori

2.1 Inledning

Vi kommer nedan presentera våra utvalda teorier för att beskriva hur kvinnor och män i krig och militära sammanhang tillskrivs olika egenskaper utifrån kön och genus. Vi utgår ifrån att det patriarkala samhälle vi lever i skapar och reproducerar en genusordning i samhällets alla delar. Militären är inget undantag. Vårt antagande är att tillskrivande av egenskaper upprätthåller den rådande könsmaktsordningen mellan män och kvinnor, vilket kan ha effekt på hur deltagandet i fredsprocessen tar form. Vi vill undersöka om det är så att genusstrukturer förändras ifall kvinnor intar en annan roll än den stereotypa kvinnorollen i militära sammanhang, eller om genusordningen mellan man och kvinna då endast tar en annan form.

2.2 Bakgrund - Krigets maskulinisering

Det går inte komma ifrån att krig ofta handlar om att beskydda staten och nationen. För att uppbåda en stark moral hos militärstyrkor vill man ofta bygga upp en stark nationalistisk känsla. Nationalism och stat har dock inte ett okomplicerat förhållande till genus. Staten målas ofta upp som att den har hegemoniskt manliga egenskaper. Bland flera menar Carol Pateman att staten som aktör ofta ikläs rollen som stark, beskyddande och vapenbärande (True 2013: 254). Nationen ses ofta likt en moder som skall omhändertas och skyddas av den maskulina staten, liksom svenskarnas bild av Moder Svea. Som ett 'moderland' man kämpar för att upprätthålla i krigstider. På så vis sätter man det manliga som ett beskyddande karaktärsdrag i förhållande till det försvarslösa kvinnliga, och aktörskapet mellan nation och stat reproducerar då en kvinnlig passivitet i krigföringen.

För att reproducera och upprätthålla nationalism inom militära styrkor ses det mest vedertagna bränslet för detta ilskan och oron ifrån mannen att bli avmaskuliniserad (Enloe 2000: 44). Om man inte kan försvara sitt land med hjälp av sin maskulinitets beskyddande egenskaper blir man genom förlusten för den nation man stridit för dessutom bestulen på sin manlighet. Maskuliniseringen av militären kan därmed anses vara reproducerad av nationalismen och tvärt om.

Människor går till krig som nationalist och patrioter men de gör det i sina könsidentiteter 'man' eller 'kvinna', för att förstå krig är det därför viktigt att veta hur militären håller en viss makt över samhället (Dowler 1998: 162). Om det nu är mannens plikt att skydda den försvarbara kvinnan, i teorin om nationen som en öm moder, är det intressant att tänka hur det blir om en kvinna tar samma ansvar. Om en kvinnlig soldat tar sig ansvaret att skydda en kvinna, betyder detta att nationen är en kvinna som andra kvinnor strider för att skydda (McEvoy 2009: 277).

Ovanstående problematik kring maskulinitet bakom nationalism lämnar oss att avgöra vad detta förhållande innebär för kvinnan både utanför och inom armén.

2.2 Kvinnan – en vacker själ eller en rättfärdig krigare?

I krigssammanhang finns det distinkta skillnader i hur konflikter skiljer på kombattanter och civila. Det finns en tendens att se manliga civila som kombattanter och kvinnliga civila som offer (True 2013: 258). I kontrast till den maskulina staten ser vi då att kvinnan har uppgiften att upprätta samhälls stabilitet på hemmaplan (ibid: 255). Detta upprätthåller och ökar uppfattningen om kvinnan som en naturligt fredligare individ men också som ett offer att bli lämnad i hemmet utan man. Samtidigt ses mannen som naturligt krigisk och skyddande, där beskyddandet av kvinnan och nationen är hans viktigaste uppgift. Jean Bethke Elshtain har utvecklat Hegels begrepp 'Beautiful Souls' till att handla om just detta.

We in West are the heirs of a tradition that assumes an affinity between women and peace, between men and war, a tradition that consist of culturally constructed and transmitted myths and memories. Thus, in time

of war, real men and women - locked in a dense symbiosis, perceived as beings who have complementary needs and exemplify gender-specific virtues - take on, in cultural memory and narrative, the personas of Just Warrior and Beautiful Souls (Elshtain 1995: 4).

Men vad händer om kvinnan bryter mot denna stereotyp och uppträder på ett sätt som hamnar utanför hennes ursprungliga roll? Kan hon bli en 'Rättfärdig krigare' om hon bär och använder vapen? Elshtain argumenterar att kvinnors våld ofta inte setts som politiskt eftersom hon inte konstituerats politiskt utan socialt. Hennes våld blir då oberäkneligt och ses som en oönskad avvikelse, medan mäns våld ses som politiskt, moraliskt korrekt och inom ramarna för vad som är kulturellt sanktionerat (Elshtain 1995: 170). Det lämnar oss till en uppdelning av könsroller i krig, där kvinnor ses som en omvårdare medan männen är på frontlinjen. I den bemärkelsen gestaltas kvinnor som *givare av liv* med en god och vacker själ, medan männen visualiseras som *tagare av liv* och därmed en rättfärdig krigare. Men om kvinnan trots problematiken lyckas att krossa könsrollens barriär och gå från att vara fredlig till att bli krigisk menar Elshtain att det finns tre olika kategorier som hon då kan hamna i: 'the Ferocious Few', 'the Noncombatant Many' och 'the Aggressive Mother' (ibid: 171). Vi kommer nu att mer ingående förklara vad dessa kategorier kan innebära och hur de förhåller sig till de med Elshtains övergripande koncept 'Vacker Själ' och 'Rättfärdig Krigare'.

2.2.1 De Vildsinta Få

'De Vildsinta Få' är de få kvinnor som har lyckats ta på sig rollen som våldsam och rättfärdig. Ett exempel på en av 'de Vildsinta Få' är historien om Mulan, som är en kinesisk folkdikt och sedermera också en populär tecknad film. Mulan ger sig iväg från sin familj för att ta sin åldrade faders plats i armén när mongoliska styrkor invaderar kejsardömet Kina. Mulan blir tvungen att klä ut sig till man och förkastar de flesta av sina kvinnliga egenskaper för att kunna få vara med i armén. Hon blir

där en hyllad soldat när hon med list och mod lyckas rädda kejsardömet från att bli övertaget av mongolerna (Disney 1998).

Kvinnans roll som våldsamt och extrem är en ytterst oväntad roll för henne att ta och kan därmed bli väldigt kraftfull. Ofta blir kvinnans handlingar däremot beskrivna som en del av livsgivandet eftersom kvinnan förväntas utföra sina heroiska handlingar av ren nödvändighet, vilket sedermera förhindrar andra människors död. Ett exempel på detta ifrån filmen var när Mulan med våld förhindrade att fler byar blev nerbrända av de onda mongolerna och hon skonade därmed många liv. På så vis har i detta fall kvinnan lyckats bli en 'livsgivare' genom att vara en 'livstagare'. Rollen 'de Vildsinta Få' går i mångt och mycket in under 'Rättfärdig Krigare'-kategorin, men Elshtain menar att kategorin snarare är ett ideal som är väldigt svårt att uppnå utanför sagans värld och stannar mer än ofta kvar som en fantasi och ett kompensatoriskt narrativ (Elshtain 1995: 171-180). Det vanligaste nutida exemplet som kan passa in på 'de Vildsinta Få' är kvinnliga terrorister och självmordsbombare, som kan uppnå detta ideal inom sina egna grupper men som har svårt att erkännas som 'Rättfärdiga Krigare' i större sammanhang. Anledningen till att de kan ha svårt att uppnå den kategorin kan vara att de ofta blir anklagade för att vara galna när de utför dessa handlingar, om de agerar på eget bevåg.

2.2.2 De Många Ickestridande

'De Många Ickestridande' är den kategorin som omfattar flest kvinnor i Elshtains kategorisering. Det är den skara kvinnor som är vittnen till kriget utan att vara krigande i aktiv strid. De är hustrur, mödrar och döttrar, så kallade 'camp followers', kvinnor som till exempel är bärare av ammunition eller arbetande som fältsjuksköterskor. De är fortfarande en aktiv del i kriget eftersom de understödjer männens mer krigiska aktiviteter, men intar en omvårdande och upprätthållande position som ofta inte är precis vid frontlinjen. På många sätt går den här kategorin in under samlingsbegreppet 'Vacker Sjal', eftersom 'de Många Ickestridande'

fortfarande är den omvårdande och omhändertagande personen som kvinnan ofta tillskrivs vara, även om hennes handlingar sker i ett krigiskt sammanhang.

2.2.3 Den Aggressiva Modern

'Den Aggressiva Modern' är den sista kategorin, och hon är den uppoffrande kvinnan som har tvingats offra sin son eller make till kriget likt en patriotisk handling. 'Den Aggressiva Modern' är en krigshetsare som uppmanar männen att ta livet av andra män i kriget istället för hennes närstående. Ofta kan hon komma att skydda försöka skydda andra män i hennes närhet för att kompensera för sorgen av den förlust hon haft av sina egna nära och kära.

2.3 Kvinnor som Mödrar, Monster eller Horor.

En andra teori som vi har valt att utgå ifrån är Laura Sjobergs och Caron E. Gentrys teori som presenteras i deras bok 'Mothers, Monsters, Whores' (2007). Även de två har konstaterat att det är svårt för kvinnor att röra sig över gränsen från att vara fredlig till att bli våldsam utan att hamna snett. De har liksom Elshtain försökt hitta narrativa stereotyper för att förklara vad som händer med synen på kvinnan när hon gör denna övergång. De har emellertid delat in kvinnors narrativa roller i tre andra kategorier än Elshtain, nämligen 'Mödrar', 'Monster' och 'Horor'.

2.3.1 Mödrar

I Sjoberg och Gentry's första kategori, 'Mödrar', beskriver hon hur kvinnors våld oftast anses ha sin början i känslomässiga anledningar. Dessa anledningar är i första hand knutna till hennes roll som moder eller hustru, och endast i andra hand anses anledningarna till hennes våld vara politiska, om detta nämns alls (Sjoberg & Gentry 2007: 32). Sjoberg och Gentry delar upp den moderliga rollen i två delar, 'den Vårdande Modern' och 'den Hämndlystna Modern' (ibid: 30-36). 'Den Vårdande Modern' har mycket gemensamt med Elshtains 'de Många Ickestridande' på det sätt

att hon är i krigsammanhanget för att ombesörja de våldsamma männen. Hon är en bakgrundsfigur som visserligen understödjer och upprätthåller kriget, men på krigets hemmaplan. Hon går därför inte ifrån sin kvinnoroll som omvårdande och fredlig, och kan fortfarande räknas in under rollen som en 'Vacker Sjal'.

'Den Hämndlystna Modern' liknar Elshtains teori om 'den Aggressiva Modern', då hon agerar våldsam som reaktion på våld mot en man i hennes liv. Ett starkt exempel här är kvinnliga självmordsbombare som offerar sig själva som hämnd för att motståndaren har tagit livet av deras söner. Genom att gestalta henne som endast hämndlysten blir den politiska orsaken till kvinnans våld ointressant, eftersom hon är våldsam endast av känslomässiga anledningar (ibid: 36).

2.3.2 Monster

De kvinnor som är våldsamma men som inte ses som drivna av sitt moderliga sinne menar Sjöberg och Gentry ses som abnormaliteter och blir anklagade för att vara liksom monster, vilken är teoretikernas andra kategori. Kvinnan karaktäriseras då som en inhuman, galen och psykiskt nedbruten människa (Sjöberg & Gentry 2007: 41). Dessa kvinnors våld karaktäriseras annorlunda än männens. Då hon går utanför sin könsroll ses hennes aggressivitet som ondskefullare, mer hänsynslös och farligare än mannens. Eftersom hon också betraktas som galen blir samma våld också mer oberäkneligt vilket gör att hon blir opålitlig för både motståndare och medsoldater. Hon blir i krig antingen hånad eller avhumaniserad och demoniserad. Men eftersom hon är psykiskt bruten kan hon inte heller hållas ansvarig för sina handlingar. Hon kan i sin avhumaniserade roll knappt heller ses som en kvinna längre (ibid).

2.3.3 Horor

Rollen som hora är den sista kategorin som Sjöberg och Gentry menar att kvinnor kan delas in i under krigssammanhang. De menar att en kvinnas delaktighet i maktutövande och våldsutövande utmanar patriarkala strukturer. Dock kan detta hot mot männens makt lätt tillintetgöras genom att sexualisera kvinnans kropp och

på så sätt avhumanisera kvinnan. Teoretikerna menar att kvinnans våldsamt därför gärna kopplas ihop med hennes sexualitet, för att göra det omöjligt för henne att agera på samma villkor som männen i maktens och krigets sfärer.

Ett sätt att göra det på är att karaktärisera kvinnan som driven av sin onormalt stora sexualdrift, vilket gör att hon är galen nog att utföra våld (Sjöberg & Gentry 2007: 47). Ett annat sätt är att på något sätt beskriva kvinnan som sexuellt inkapabel, och att hon inte skulle kunna uppfylla sin uppgift vilken är att tillfredsställa mannen. Dessa kvinnor beskrivs ofta som lesbiska och argumentationen lyder ofta att "riktiga kvinnor som tillfredsställer en man aldrig skulle utöva våld" (ibid: 48). Det tredje sättet att narrativt beskriva kvinnan i rollen som hora är det mest bokstavliga. Där har mannen kontroll och ägandeskap över kvinnans kropp. Hon är då en slav under mannen som tvingar henne till att utöva våld och/eller följa med de krigande männen som prostituerad.

2.4 Sammanfattning

De teorier som vi har beskrivit talar på olika sätt om hur kvinnor gestaltas i krigssammanhang och om vad som händer med bilden av kvinnan, vilka egenskaper hon tillskrivs och hur hon behandlas, när hon går över gränsen från fredlig till krigisk. Vi vill undersöka vilka konsekvenser detta kan få för kvinnor när det gäller makt, specifikt i samband med fredsförhandlingar. Vi vill pröva om teorierna kan förklara fenomenet om hur kvinnor inte får vara med i samma utsträckning som män när fredsavtal ska förhandlas. Är det för att, trots kvinnornas deltagande i krigföringen, oftast tillskrivs egenskaper som omöjliggör en legitimering av deras tillträde till förhandlingsbordet?

Vi vill utifrån de valda teorierna dra ut ett antal mätbara kategorier. Först och främst kommer vi använda oss av 'Vacker Sjal' och 'Rättfärdig Krigare' som övergripande kategorisering för att förklara när kvinnor ses som fredliga varelser eller om de lyckas bli rättfärdiga krigare. Sedan kommer vi främst att använda oss av Sjöberg och Gentrys kategorisering 'Mödrar', 'Monster' och 'Horor'. Vi tar dock stöd i Elshtains teori och använder denna som assistans och underbyggnad till vår

analys. Här för vi in 'de Många Ickestridande' och 'den Aggressiva Modern' som underkategorier i kategorin 'Mödrar'. Vi använder också 'de Vildsinta Få' som ett analysverktyg när vi analyserar utifrån 'Rättfärdig Krigare', eftersom det snarare ses som ett ideal än en vanligt förekommande kategorisering av kvinnor.

2.5 Kritik

En nackdel med dessa teorier är att de tar avstamp i en väldigt binär könsuppdelning. Människor som faller utanför ramarna för man och kvinna tas inte upp, och deras eventuellt tillskrivna egenskaper ges ingen plats i teorierna. Detta är naturligtvis problematiskt i och med att många människor inte är antingen en man eller en kvinna. Sjöberg och Gentry bemöter denna kritik genom att konstatera att även ifall dessa personer inte diskuteras i boken negligerar de inte deras existens. I och med att sociala strukturer finns och tar sig uttryck i att människor ofta förstås som antingen män eller kvinnor blir det dock relevant att belysa dessa två köns kategorier. Oavsett om de binära könstrukturerna är byggda på verkligheten eller inte tar sig dessa strukturer verkliga uttryck för många människor, vilket betyder att det blir mer relevant att utgå ifrån dem (Sjöberg & Gentry 2007: 6). Vi är beredda att hålla med Sjöberg och Gentry om detta och väljer därför att arbeta med teorin som den är trots dess binära könsuppdelning.

Metod

3.1 Inledning

Vårt intresse för att undersöka hur kvinnor tillskrivs olika egenskaper i krig har styrt hur vi kommer att analysera våra två konfliktfall, Nordirland och Sierra Leone. Vi insåg fort att litteraturen som fanns att tillgå var till mestadels narrativ och hämtade från intervjuer med kvinnor som deltagit i krig, och skildrade deras upplevelse av konflikten och dess påföljder. Utifrån dessa insikter har vi sedan byggt upp vår metod att passa de förutsättningar vi haft.

3.2 Teoriprovande

Vår frågeställning ifrågasätter varför kvinnor inte får delta i fredsförhandlingar i samma utsträckning som män. En undersökning som ställer sig frågan varför kan ha många svar, därför kan det vara svårt att motivera att man i sin uppsats kommit fram till ett resonemang som förklarar ett visst samband. Det skulle vara enkelt att kritisera uppsatsen för att inte undersökt eventuella spuriösa samband eller använt fel metod för uppsatsen struktur.

För att fokusera den vetenskapliga undersökningen är det ofta taktiskt att pröva betydelsen av en specifik förklaringsfaktor snarare än att ställa en så öppen fråga som vad som påverkar det iakttagna fenomenet (Esaiasson et al 2012: 98). Vi har därför valt att pröva Laura Sjoberg och Caron E. Gentry samt Jean Bethke Elshtains teorier på två enskilda fall av konflikt för att kunna urskilja de strukturer som kan vara en del av förklaringen bakom det iakttagna fenomenet. Vi är fullt medvetna om att de teorier vi använder oss av i vår analys inte kommer att ge en fullständig förklaring till de samband som ligger bakom vår frågeställning *”Varför leder inte kvinnlig representation i aktiv krigföring till ökad kvinnlig representation vid*

fredsförhandlingar?”. Men en teoriprovande undersökning måste inte beakta samtliga av de faktorer som skulle kunna påverka den undersökta företeelsen (Esaiasson et al 2012: 98). Därför kommer vår teoriprovande struktur att kombineras med att kvalitativt undersöka våra utvalda narrativa texter genom att pröva teorierna på dessa två specifika fall av konflikt. På så vis kan vi förhoppningsvis närma oss en förklaring till varför kvinnor inte deltar i fredsförhandlingar i samma utsträckning som män.

3.3 Val av fall

Likt vårt inledande stycke uppmärksammade vi UN Women's slutsats om hur kvinnor i fredsförhandlingar skulle leda till en mer hållbar fred. I deras studie presenteras det kvinnliga deltagandet i siffror på 32 länder vars fredsförhandlingar som organisationen undersökt. Man har undersökt hur många kvinnor som deltagit i fyra olika kategorier: kvinnor som varit signatärer av fredsavtalen, deltagit i de fredsförhandlande teamen, varit ledande förhandlare eller vittnen till förhandlingarna (UN Women 2012).

Av dessa 32 länder ville vi utgå ifrån de länderna där kvinnor deltagit aktivt i krigföringen, eftersom det är de olika parterna i den aktiva krigföringen som senare, när krigföringen når sitt slut, samlas vid fredsförhandlingsbordet. Vi observerade snabbt fyra konflikter i rapporten där kvinnlig representation i den aktiva krigföringen förekommit. Dessa fyra var: Sierra Leone, Nepal, El Salvador och Nordirland. Det finns i rapporten dock fler fall av kvinnlig representation i aktiv krigföring och man hade enkelt kunnat gå vidare med fler fall av kvinnor i konflikt, på grund av begränsad tidsram blev valet av ett antal färre fall av konflikt snarare en god start att bana vägen för vidare forskning. Vi valde att gå vidare med dessa fyra länder delvis eftersom de låg utspridda över världen. En global spridning på våra fall skulle minska sannolikheten att fånga upp en förklaringsfaktor till ett fenomen som skulle kunna vara regionalt centrerat. Av dessa fyra konflikter hade två av dem haft kvinnlig representation i fredsförhandlingarna och två av dem hade inte haft det.

Vi valde att gå vidare med två av konfliktfallen för att snarare kvalitativt kunna analysera och fokusera vår analys på ett djupare plan. Vi är medvetna om att det är problematiskt att generalisera ett iakttaget fenomen utifrån få fall, men eftersom vi ämnar analytiskt generalisera resultaten till en teori kommer vi avslutningsvis nå fram till allmängiltiga aspekter (Esaiasson et al 2012: 159) som borde kunna säga något substantiellt om konflikter som haft liknande kvinnlig representation i andra länder. Den kvalitativa ingången kommer dessutom ge oss en bild av de patriarkala strukturer som underbygger såväl samhällen i konflikt som samhällen under frånvaro av krig.

Av dessa fyra fall fann vi framförallt mycket goda narrativ med intervjutexter om Nordirland och Sierra Leone, vilket i slutändan utgjorde den största anledningen till vårt val av att studera just dessa fall av kvinnlig representation i krig.

Under analysens senare del kommer vi att komparativt urskilja likheter och skillnader mellan Nordirland och Sierra Leone utifrån mest lika-designen. Vi kommer kvalitativt undersöka i hur hög grad de olika teori-kategorierna som återfinns i våra två fall av konflikt förekommer. Vidare jämför vi förekommandet av dessa kategorier och dess olika natur i Nordirland respektive Sierra Leone för att närma oss ett svar på vår frågeställning.

Båda konflikterna har varit snarlika utifrån aspekten att de haft kvinnlig representation i krigföringen, samt att rörelserna i båda krigen varit politiskt motiverade i sina demonstrationer och våld. Liksom hur Skocpol jämförde sociala revolutioner i bland annat Frankrike och Kina (Esaiasson et al 2012: 101) kommer vi jämföra konflikten i Nordirland med den i Sierra Leone. Vi jämför för att se om orsaken till att man hade kvinnlig representation i fredsförhandlingarna i Nordirland och inte i Sierra Leone var att kvinnorna i krigen framställdes olika utifrån våra undersökta teorier.

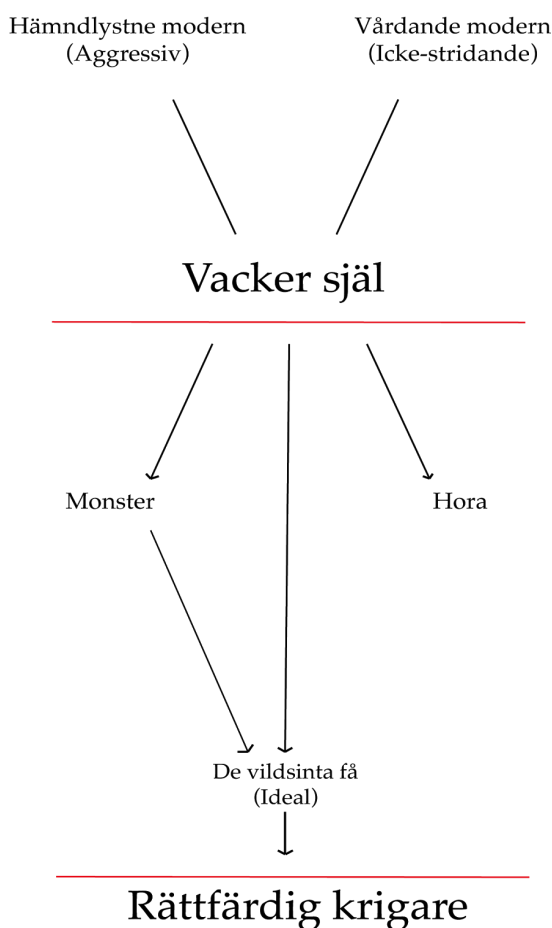
3.4 Operationalisering

Vårt arbete med teorierna har utmynnat i fem olika teoretiska begrepp som vi kommer att arbeta med främst, nämligen 'Vacker Sjal', 'Rättfärdig Krigare', 'Mödrar' ('den Aggressiva Modern'/'de Många Ickestridande'), 'Monster' och 'Horor'.

Vi har använt Elshtains indelning av roller med 'Vacker Sjal' och 'Rättfärdig Krigare' som övergripande kategorisering för att påvisa när kvinnor ses som fredliga varelser samt undersöka om de kan ses likt rättfärdiga krigare i våra två fall av konflikt.

Det är när kvinnan försöker röra sig från att enbart vara en 'Vacker Sjal' till att delta i kriget som en 'Rättfärdig Krigare' som hon lätt faller in i kategorier som undervärderar hennes kompetens att strida sida vid sida tillsammans med männen. Då kan hon falla utanför ramarna för kvinnlig fredlighet och istället hamna i monster- eller horkategorin.

Således blir ett analyschema likt nedanstående figur:

De här fem kategorierna ser vi likt idealtyper och utgår ifrån deras karaktäristiska drag när vi kvalitativt undersöker vårt utvalda material.

3.5 Material

Vi har valt ut sex texter, tre om Nordirland och tre om Sierra Leone. Dessa texter är baserade på intervjuer med kvinnor som varit deltagande i konfliktsammanhang på olika sätt. Författarna av våra utvalda texter har själva utfört samtliga intervjuer. I materialet är författarna tydliga med vad i texten som är citat från en informant och vad som är författarens egen analys. Detta möjliggör att vi själva kan utgå ifrån våra teorier när vi läser de intervjuades citat och på så sätt pröva vår teori på ett redan publicerat material. Det mest önskvärda hade varit om vi kunde få tillgång till författarnas intervjumaterial, eller allra helst kunna intervjua personerna själva, men stor sekretess och tidsbegränsning gör detta innerligt svårt. Vi har valt ut texter som i så stor mån som möjligt är skrivna av erkända forskare inom sitt ämne.

Vi har under vår avgränsning valt att fokusera på kvinnan som en aktör i krig snarare än ett offer för exempelvis sexuellt våld. Dessutom har vi heller inte gått närmre in på alla de barn som deltog i kriget, framförallt i Sierra Leone. Vi är medvetna om att detta ger en avgränsad karaktär men vi tror att ett snävare fokus kan urskilja delvisa förklaringar på vår frågeställning tydligare än ett bredare fokus i vår uppsats.

Analys

4.1 Inledning

Vi kommer i följande avsnitt att göra en kort presentation av konflikterna i Sierra Leone och i Nordirland och sedan analysera kvinnornas deltagande i konflikten utifrån våra kategoriseringar.

4.2 Nordirland

4.2.1 Konflikten

Konflikterna i Nordirland, eller "The Troubles" som de kallas på engelska, var som mest intensifierad under 1969 till 1998 (Bloom, Gill & Horgan 2012: 63). Längre hade irländarna kämpat för självstyre och senast under första världskriget, då en blodig kamp togs upp mellan de som ville ha ett självständigt Nordirland och de som inte ville det.

Efter konflikten under första världskriget med stor inblandning av IRA (Irländska Republikanska Armén) delade britterna till slut upp Irland i en protestantisk och en katolsk del. Nordirland fortsatte tillhöra Storbritannien, trots betydande självstyre, samtidigt som övriga Irland till slut blev helt självständigt 1949.

Majoriteten av Nordirlands befolkning var protestanter och katolikerna var åsidosatta både ekonomiskt och politiskt. Sammandrabbningar mellan katoliker och protestanter växte under 1960-talet och protestantiska lojalister ville fortsätta tillhöra Storbritannien samtidigt som katolska armén ville ha ett enat Irland som stod upp för katolska rättigheter.

Många blodiga protester och massakrer präglade Nordirland under flera år och parterna slutade fokusera på en militant lösning för att kunna påbörja en politisk konfliktlösning under 1980-talet, vilket gjorde att de blodigaste sammandrabbningarna lugnades något. Konflikterna mellan protestanter och katoliker upphörde dock inte och flera attacker har präglat Nordirland sedan dess. Nordirland är än idag en oerhört segregerad provins och det verkar vara en mycket svår uppgift att förändra människors inställning till varandra efter en konflikt som pågått i så många årtionden (Säkerhetspolitik 2013).

Flera kvinnor rekryterades tidigt av olika rebellgrupper, främst av IRA och den kvinnoseparatistiska gruppen Cumann na mBan (Reinisch 2016). Eftersom det finns en mycket sparsam empiri på antalet kvinnor som deltog i aktiv krigföring har vi utgått ifrån siffror som behandlar antalet rekryterade kvinnor i den största rebellgruppen PIRA (Provisional Irish Republican Army). Som var katolikernas främsta militanta grupp.

Totalt rekryterades 4,9 % kvinnor till PIRA under 1969-1998 (Bloom, Gill & Horgan 2012: 63). Men värt att poängtera är att man i den mesta litteratur på området förbiset kvinnorna som deltagit i dessa stridigheter. När Sandra McEvoy frågade män som deltagit i de paramilitära grupperna om hur hon skulle få tag i de kvinnor som medverkat i konflikten fick hon svaret "The women were never here" (2009: 267). Men när McEvoy gräver djupare kommer det fram att kvinnorna visst deltagit och hon konstaterar att litteraturen är ytterst sparsam i djup på de få författade objekt som finns på området (ibid.).

I fredsförhandlingar var 10 % av signatörerna och 10 % i de fredsförhandlande teamen kvinnor (UN Women 2012). Även fall vi inte har en exakt siffra på antalet kvinnor som deltog i aktiv krigföring, börjar vi misstänka att det i Nordirlands fall finns någon form av samband mellan kvinnligt deltagande i krigföring och fredsförhandlingar eftersom de deltagit i båda.

När vi nu vidare analyserar kvinnorna i konflikten i Nordirland har vi utgått ifrån de tre texter som erbjöd gott narrativt material med citat från intervjuer om eller med de kvinnor som deltagit på ett eller annat sätt i konflikten. De texterna vi valt att analysera fokuserar sina resonemang snarare på kvinnornas roll i förhållande till männen snarare än deras grupptillhörighet som katoliker eller protestanter. Vi

kommer inte heller att fokusera på kvinnornas politiska tillhörighet eftersom vi tror att vår analys kan säga mer om patriarkala strukturer om vi helt och hållet fokuserar på kvinnan som individ och aktör. Vi placerar därför rimligtvis in kvinnorna i våra utvalda teories kategorier än i de olika politiska och paramilitära grupperna.

4.2.2 Material

Författarna till de tre texter vi använt när vi studerat är alla kunniga inom sitt forskningsområde och erbjuder en god grund för oss att bygga vår analys på.

Lorraine Dowler är författaren bakom den text som representeras mest i vår analys eftersom hon publicerat utförliga citat från de intervjuer som gjordes inför hennes studie. Dowler är docent i geografi och kvinnoforskning (PennState 2016).

Michael Potter har författat *"Loyalism, Women and Standpoint Theory"* och är doktorerande forskare vid Queen's University Belfast (2016).

Sandra McEvoy har skrivit artikeln *"Loyalist Women Paramilitaries in Northern Ireland: Beginning a Feminist Conversation about Conflict Resolution"* i tidskriften *Security Studies*. McEvoy har en doktorsexamen i kvinnoforskning från Clark University och är biträdande chef för *Consortium on Gender, Security and Human Rights* vid University of Massachusetts i Boston (McEvoy 2009: 262).

4.2.3 Analys

"Dada was considered the soldier in the family, he is even written about in a book called "The Fighting Men of Limerick" but mamma and I were not written up in any book and we were left with fighting the war in our own ways long after dada died" (M. Dowler 1998: 159).

Så inleds en av de texterna vi analyserat under vår arbetsgång. Det är tydligt att det har genomförts utbredda undersökningar på män som deltagit i de lojalistparamilitära grupperna under konflikten i Nordirland, men att kvinnornas deltagande förbigåtts djupare utredning (McEvoy 2009: 266).

I en av de tre texterna vi undersökt hade kvinnorna, som Sandra McEvoy

intervjuat inför sin utredning, haft flera olika arbetsuppgifter i de stridande grupperna. Bland annat transporterade och förvarade de vapen, städade upp brottsplatser, utförde väpnat rån samt kroppsbestraffningar på uppdrag av organisationen (McEvoy 2009: 270). Dessutom var 25 av 30 intervjuade i McEvoy's utredning gifta, och alla utom en hade barn. Den generaliserbara informationen om att de flesta var mödrar för oss in på vår valda teoris kategori 'Mödrar'.

4.2.4 Irlands vårdande moder

Lorraine Dowler berättar hur hon i sin enfallsstudie kommer argumentera för hur irländska kvinnor aldrig har ansetts vara krigare eftersom deras identitet i strid har förpassats till den privata sfären i hemmet (Dowler 1998: 160).

En kvinna som redan fött 5 barn vid 25 års ålder som Dowler intervjuat berättar hur hon gått till läkaren med en önskan om att få bli steriliserad – men istället avfärdats av läkaren eftersom hon var ung och kunde bära många fler barn för Irland (ibid: 164). Det är tydligt att kvinnans uppgift i kriget var att producera barn som kunde föra vidare föräldrarnas värdegrund och skapa fler soldater till konflikten. Hon blir krigets givna moder och förväntas omvårda de barn som skall växa upp och fortsätta bygga upp moderlandet.

4.2.5 Irlands hämndlystne moder

"I've been going to that prison for my whole life, first to visit me da, the to visit my husband, then to see me daughter, that was hard because I had her younguns while she was in Armagh. Now my grandson is in The Kesh. I've been in prison for each generation of my family. I've done my whack five times over. I've done more whack than any of these men around. They think just I'm a nice old lady"
(Dowler 1998: 165).

Det blir framträdande att den intervjuade, Geraldine, likställer sitt moderskap med den handling hon tvingas göra under tid för krig, att besöka sina närstående i fängelse. Hon gjorde vad som förväntades av henne som en moder under krigstid. Det är dessutom korrekt att utifrån vår teori säga att hon utfört en patriotisk handling för sitt land eftersom hon delvis genom hela sitt liv offrat sina nära och kära

för sitt lands skull, likt den hämndlystne modern beskriven i Jean Bethke Elshtain's teori (Elshtain 1995: 171).

"Me ma Annie was the bravest person I knew. Braver than anyone in the Ra. When the soldiers would come to round up men to be interned, Annie would get into the back of the Saracens and say 'you're not taking these boys today' and she'd push us out. The soldiers didn't know what to do. But they never stopped her, they would just leave and round up some other poor bastards" (Dowler 1998: 166).

Med Annies son Sean's citat blir det tydligt att även Annie likt Geraldine utfört någon form av uppoffrande handling. Men Sean verkade inte se sin mor Annie som någon krigare eller soldat, utan snarare likt en moder som gjorde vad hon kunde för att skydda sin son likväl som andra landssöner.

4.2.6 Horan - Sexualiserad och utstött

There was a girl in the Ra, Bonnie, she met a man in one of these clubs in the city center. She was married and had some children. The bastard she was involved with was British Special Intelligence. He had pictures taken of them in the hotel room he took her to. He offered her a deal to inform on the Ra or he would send her husband the pictures. Bonnie accepted the deal, and informed on the Ra. After a while the Ra figures out what she was doing. They sentenced her to death for being an informant. The sentence was commuted because she was a woman and most importantly a mother. A man most certainly would have been executed. But the Ra see being a mum as the most important role to the struggle" (Dowler 1998: 168).

Det är tydligt att Bonnies handlingar och maktutövande visade att hon hade tillräcklig makt att vända sig mot gruppen, trots att det gjordes med utpressning, vilket kunde utgöra ett hot mot männen. När den brittiske spionen tog bilder på henne utförandes sexuella handlingar tillintetgjorde han henne genom att sexualisera henne likt en prostituerad. Vidare blev hon heller inte dömd för den handlingen hon utfört eftersom hon först och främst var en mor och inte en soldat. Alltså spelade kvinnan, i detta fall Bonnie, på andra villkor än vad männen gjorde. En man hade, enligt Liams citat, säkerligen fått den dödsdom som Bonnie från början blev tilldelad men senare skonad från. Gentry och Sjöberg menar att hotet mot männens makt enkelt kan tillintetgöras genom att sexualisera kvinnans kropp. Då kopplar man

dessutom ihop kvinnans våldsamhet med hennes sexualitet vilket gör det omöjligt för henne att agera på samma villkor som männen i krigets maktsfär (Sjöberg & Gentry 2007: 47). Att hon svek familjen var således värre än att hon svek "the Ra" eftersom hon främst var en mor.

Bonnie blir därför nerknuffad till den kategorin hon kom ifrån, moderkategorin. Det var där "the Ra" ansåg att hon hörde hemma. Men när hon kom hem miste hon både make och barn och tvingades dessutom lämna sin hemort. Kvinnan som blev soldat tappade alltså också sin roll som moder, vilket Dowler bekräftar i sin analys som en hyfsat förekommande efterföljd av kvinnornas deltagande i konflikten (1998: 168).

4.2.7 Irländska monster - vildare än de flesta kvinnor

I en av våra undersökta texter frågar författaren Michael Potter en de kvinnor han intervjuat, Debbie, om hur det lokala samfundet såg på de kvinnor som engagerat sig i konflikten, varpå hon svarat "*Very negatively, as women could not be violent. A woman couldn't do that*" (Potter 2014: 266). Det blir tydligt att samfundet tyckte att kvinnorna var galningar för att de utfört handlingar som stred mot deras kvinnliga natur. Kvinnan avhumaniseras och beskrivs snarare som en galning, till skillnad från hur männen i våra undersökta texter framställs som någon som stred för vad denne trodde på.

"Prison would be hard on a woman, more so than a man. If you are in the Ra and end up in prison you're lucky. When I first joined the Ra they said, 'You'll either be maimed, or killed and if you're lucky, just have to spend half your life in prison'. I think prison saved my life. It didn't age me at all. But it hurts the women. They're not the same. The women in the Ra are a little wild to begin with, but they can become rude when they are on the outside. They are good girls, just wilder than most women" (Dowler 1998: 169).

Liam säger i ovanstående citat att kvinnorna som deltog i konflikten var vildare än andra kvinnor och att de kunde bli otrevliga när de suttit inne. Även fall det inte är lika framträdande i detta exempel blir det, under vår läsning av samtliga texter,

tydligt att kvinnorna beskrevs som galna för att de var med i konflikten. De här kvinnorna var våldsamma och ansågs inte vara styrda av sitt moderliga sinne, vilket kan ses som en abnormitet som då kan göra att hon blir anklagad för att bete sig som ett monster. När hon går utanför sin könsroll ses hennes aggressivitet dessutom som grymmare och mer oberäknelig än männens (Sjöberg & Gentry 2007: 41). Liams uttalande kan därutöver tolkas som han menar att kvinnor heller inte hade något i konflikten att göra eftersom de senare inte klarade av att vistas i fängelse utan att bli otrevligare än förut, efter sin frisläppning. Men männen förändrades inte alls enligt Liams mening, utan klarade sig igenom fängelsetiden utan att åldras en dag.

4.2.8 De vildsinta få - "They had the balls"

"Aye, I do, the women were the brave ones. When the soldiers would come up the road all the men would be standing in the background with our guns at our sides ready to use, but the women would go right up to the soldiers and yell at them and spit in their faces. They had the balls. The men had the guns, but they had the guts. No one talks about how the women carried messages and guns in the baby buggies. They would walk right by the soldiers while we were hiding in the shadows. Aye, they had the balls" (Dowler 1998: 167).

Som Elshtain menar kan kvinnan hamna i kategorin "de Vildsinta Få" när hon går från att vara en 'Vacker Själv' till att bli en 'Rättfärdig Krigare', och är snarare ett ideal för att lyckas hamna i kategorin 'Rättfärdig Krigare', men Elshtain menar att det är praktiskt taget omöjligt för kvinnan att hamna i den kategorin (Elshtain 1995: 170-180). Thomas beskriver i ovanstående citat hur det var kvinnorna som var modiga under sammandrabbningarna med att beskriva dem med att använda den maskulina termen 'balls'. I exemplet är det tydligt att kvinnorna tar en våldsam och oväntad roll som blir väldigt kraftfull. Thomas minns dock snarare kvinnorna som puttades på barnvagnar, det vill säga som kopplade till mer moderliga sysslor, och inte som soldater. Detta gör att handlingen beskrivs som en del av kvinnans roll som livsgivare och att hennes handling snarare är nödvändig än vad den är heroisk. Det är därför inte tydligt att kvinnorna i Thomas exempel uppnår titeln som 'Rättfärdig Krigare' eftersom deras heroiska handling helt enkelt var en aktion de förväntades utföra.

4.2.9 Ingen strid för kvinnor

Under vår kvalitativa läsning och utredning av texterna blir det tydligt att kvinnorna inte uppnått att tillskrivas egenskaper som tillåter dem att kategoriseras som 'Rättfärdiga Krigare' i den irländska konflikten. Kvinnornas identitet i kriget ansågs vara densamma som sin manliga partners identitet, vilket gjorde att kvinnorna inte sågs som individer med en egen rätt (Potter 2014: 265).

Likt Mary's uttalande i Lorraine Dowlers text: "*Ach it's been a sad life. I felt as if I've spent most of it in prison, the men go in and come out ... but it's the women who never leave*" (Dowler 1998: 173) så liknade många av kvinnorna, som intervjuades i texterna, sin plikt som omhändertagare av familjen under konflikten med ett fängelse.

Deras deltagande i konflikten var nästan alltid länkad till en man och som Alison, en kvinna som Michael Potter intervjuade, säger "*in general, Loyalist women carried the guns and Loyalist men used them*" (Potter 2014: 264) blir det tydligt att kvinnor användes för att utföra mer biträdande och stödjande uppgifter åt männen. Männen förvägrade kvinnorna rätten till lika deltagande i konflikten när kvinnorna tog den stora risken att transportera vapen som männen sedan använde (ibid). Eftersom det var männen som stred, vilkas existens därför värderades högre för konfliktens fortlevnad än kvinnornas, sköts risken över på kvinnorna istället.

Män och kvinnor deltog på helt olika villkor i konflikten. De utförde olika arbetsuppgifter för att assistera organisationen, dock tog kvinnor en stor risk när de transporterade de vapen som i själva verket senare skulle brukas av männen. Därför är det rätt att säga att kvinnorna bistod männen både i hemmet och i konfliktens sammandrabbningar, som moder och soldat, men att många män i konflikten ändå tyckte att det varit vad som förväntats av dem som moder och omvårdare snarare än att liknas med samma heroiska insats som männen utkämpat i kriget. Kvinnorna nådde således aldrig den upplyfta benämningen 'Rättfärdiga krigare'.

4.3 Sierra Leone

4.3.1 Konflikten

Inbördeskriget i Sierra Leone pågick i elva år, mellan 1991 och 2002. Kriget stod mellan staten och olika militära gerillagrupper. Konflikten utlöstes på grund av många olika faktorer, där korruption, den olagliga handeln med diamanter, samt en svag stat var stora faktorer till spänningar mellan olika grupper i samhället. Kriget sägs också vara ett av nutidens blodigaste och grymmaste krig, där massvåldtäkter och lemlästningar sattes i system. 75 000 människor dog, 250 000 kvinnor beräknas ha våldtagits och många civila stympades eller drevs på flykt (MacKenzie 2011: 66, Caulter 2008: 58).

4.3.2 Material

Av de artiklar vi använt oss av är två skrivna av Megan MacKenzie som är docent vid Sidney Universitet på institutionen för Government and International relations. Dessa två heter *'Securitization and Desecuritization: Female Soldiers and the Reconstruction of Women in Conflict Sierra Leone'* och *'Ruling expectations: female soldiers and everyday experiences of civil conflict'*. MacKenzie har studerat kvinnors deltagande i inbördeskriget i Sierra Leone genom ett feministiskt IR-perspektiv och har inom detta område främst studerat kvinnors deltagande i DDR-processen (Disarmament, Demobilization and Reintegration), och det program som riktade sig till kvinnor och flickor: 'The Girls left behind'. Artiklarna är delvis baserade på intervjuer, och vi har använt oss av de direkta citaten samt MacKenzie's egna sammanfattningar om vad kvinnorna i intervjuerna har återgett.

Den tredje artikeln, *'female fighters in the Sierra Leone war: challenging the assumptions'*, är skriven av Chris Caulter som har disputerat vid Uppsala universitet med en avhandling om kvinnor, fred, säkerhet och kriget i Sierra Leone. Caulter

jobbar numera på Folke Bernadotteakademien. Hennes artikel är precis som MacKenzie's delvis baserad på intervjuer som vi i vår tur senare byggt våra analyser på.

4.3.3 Konfliktens kvinnor

I kriget deltog många kvinnor på många olika sätt. Det är svårt att hitta exakta siffror på hur hög andel av det totala antalet stridande som var kvinnor. Kay Cohen menar att den grupp med högst andel kvinnliga krigare var RUF (Revolutionary United Front), där bestod de militära styrkorna av 24 % kvinnor och att samma siffra i SLA (Sierra Leone Army) var 9 % (Cohen 2013: 396). Coulter nämner att det totala antalet kvinnor skulle kunna ha varit upp mot 30% av det totala antalet stridande, medan MacKenzie menar att samma siffra skulle kunna varit upp mot 50% vid någon tidpunkt under kriget. Dessutom skall de flesta kvinnorna ha deltagit inom samtliga delar av armén, det vill säga både i den militära utbildningen, den aktiva krigföringen och som militära befäl (MacKenzie 2009: 250). Anledningarna till att kvinnorna deltog var flera. Många kvinnor blev kidnappade när rebeller eller andra grupper attackerade deras by och tillfångatog delar av lokalbefolkningen (Coulter 2008: 55), andra gick med frivilligt (MacKenzie 2009: 248-249).

Trots kvinnornas aktiva deltagande i krigföringen deltog de inte aktivt vid fredsförhandlingarna. Andelen kvinnliga signatärer var 0 % liksom andelen kvinnor i de fredsförhandlande teamen. Dock var 20 % av vittnena till fredsförhandlingarna kvinnor (UN Women 2012). Enligt ovanstående siffror blir det tydligt att vi i det här fallet inte kan fastslå ett samband mellan att kvinnligt deltagande i krigföring som skulle kunna leda till en större kvinnlig delaktighet vid fredsförhandlingar.

4.3.4 Moder och ickekombattant - allt annat än soldat

"...a variety of titles were constructed to avoid calling them soldiers including: 'camp followers,' 'abductees,' 'sex slaves,' 'domestic slaves,' or 'girls and women associated with the fighting forces' and 'vulnerable groups associated with armed movements.' One of the facilitators of the DDR program admitted, 'women were just seen as camp followers even though some were active combatants and some went through military training.'" (MacKenzie 2009: 255-256).

MacKenzie har efter sina intervjuer med informanter som deltagit vid utformningen av DDR-programmen konstaterat att många av kvinnorna inte sågs som soldater i Sierra Leones inbördeskrig. I ovanstående citat finns exempel från nästan alla våra kategorier vari kvinnor kan hamna när hon går in i krigiska aktiviteter men ändå inte räknas som soldat. Kärnan i informantens kommentar är att vad kvinnorna än gjorde så sågs de inte som krigare. Detta trots att 75% av kvinnorna i MacKenzie's intervjuer själva erkänt att de utfört våldsamma handlingar i kriget (2009: 249). I ovanstående citat kallas dessa: 'kvinnor som har samröre med militära grupper', vilket gör att vi uppfattar dessa kvinnor som upprätthållande av kriget på hemmaplan genom skötandet av hushållande och omvårdande sysslor. Detta passar väl in i kategorin 'den Vårdande Modern'.

4.3.5 Horan – kvinnan som sexslav och krigsslav

I en av MacKenzies intervjuer svarade en kvinna som kallas Fatima på frågan om vad som var hennes mest signifikanta erfarenhet av konflikten så här:

"forceful conscription, forced to be a wife and be a fighter, horrible and deplorable conditions in the bushes we were living in, the summary executions carried out by commanders for just, the forceful drugging and eating of human flesh as a

source of empowerment, forceful killing of women for ritual sacrifice to prepare amulets and human skin parts.” (MacKenzie 2011: 73).

Fatima hade tidigare berättat att hon betraktades som en 'bush wife', en kvinna som tvingats bli en sorts 'fälthustru' till en eller flera soldater. Hon beskrev att hennes uppgifter var att laga mat, erbjuda sexuella tjänster till männen samt att strida i fält.

Erfarenheten delas i mångt och mycket av många av de andra informanterna som alla i samma undersökning har liknande svar. Dessa kvinnor tjänstgjorde både som omvårdande hemmafruar, sexslavar och krigsslavar. Många beskrev att de deltog i nedbränningar av hus och byar, lemlästningar och dödande, samt sexuella övergrepp på kvinnor från andra grupperingar och civilbefolkningen (MacKenzie 2011: 73). Trots att de utförde samma våldsgärningar som männen, är det under läsningen av texterna tydligt att kvinnorna, på grund av deras påtvingade roll i kriget, ändå betraktades av männen som 'horor'. I Fatimas fall blir detta extra tydligt, eftersom hon inte bara blir tvingad till att mörda och ha sex. Hon blir dessutom tvingad till att utföra fasansfulla handlingar mot sig själv, i detta fall att äta människokött mot sin vilja. Detta går väldigt väl in under Sjöberg och Gentry's tredje exempel på hur man, på ett mycket bokstavligt sätt, gör kvinnan till en hora genom att utöva kontroll och ägandeskap över hennes kropp (Sjöberg & Gentry 2007: 41). När männen har gjort detta kan kvinnan, trots att hon utför samma våld, inte ses som en likvärdig krigskämpe eftersom hon också har utsatts för våld och övergrepp. På så sätt upprätthålls könsmaktsordningen och kvinnan bibehåller sin plats under mannen i hierarkin.

4.3.6 Monster - kvinnorna från vildmarken

“When you reach there [the camp] they will give the weapons to the women. Then they will appoint a leader, a woman that has been with them for a long time, and count eight women and put that old rebel woman in charge of them. This is where the women will be wicked. When the commanders say, ‘Kill that person’, the woman would kill. The commander will also say, ‘If anyone escapes, we will kill you’. So this made the women to cause more danger and become wicked persons”
(Caulter 2008: 59-60).

Kvinnorna blir i Caulters text ofta beskrivna som farligare, modigare och galnare än männen. Många anledningar ges till denna beskrivning. Dels som i citatet ovan säger, vilket sades av en manlig informant, att kvinnorna hade mycket att förlora på att inte gå hårt ut i strid. Kvinnorna blir enligt informanten använda strategiskt, som farligare och mer dödliga än männen. Detta för att de riskerar att vara de som i själva verket dör om de inte utför de order deras befäl ger dem.

Caulter menar att andra beskrivit det som att de sierraleonska kvinnorna traditionellt sett inte betraktats som fredliga, utan snarare som naturligt vilda och farliga. När de vidare betar sig aggressivt visar de snarare sin sanna och 'monstruösa' sida (Caulter 2008: 65).

Att beskriva kvinnorna på detta sätt är att än en gång göra deras våld till något annat än männens. Den så kallade "traditionella" betraktelsen av de sierraleonska kvinnorna skulle kunna ses som avhumaniserande och till viss del också vara ett hånande av de våldsamma kvinnorna. Det blir, även om de utför våldsamma och krigiska gärningar, svårt att se kvinnorna som aktörer i konflikten. Istället ses dem som drivna av monstruösa krafter utlösta av antingen naturen eller genom hot.

4.3.7 Sammanfattning

Situationen för Sierra Leones kvinnliga deltagare i kriget går att analysera utifrån nästan alla våra kategorier. Hon kan betraktas både som en 'Vacker Sjal', en 'Moder' då hon vårdar de stridande männen i rollen som fälthustru samt som en 'camp follower'. Hon betraktas också som ett 'Monster' då hon anses vara farligare och dödligare än mannen. Men det som är mest framträdande är att kvinnorna i de allra flesta fallen inte framställs som att det hon gör är frivilligt. Många kvinnor fördes bort mot sin vilja för att utföra alla dessa handlingar. "Most of the ruf women were raped when they first joined", sa en grupp kvinnor intervjuade från RUF (Cohen 2013: 401), vilket tyder på att även när kvinnorna gick med frivilligt i grupperingen var de inte förskonade från påtvingat sex. Likaså när kvinnan betraktas som 'Monster' beskrivs det som att hon blir ett det på grund av den fysiska makt som männen i grupperingen har över henne. Därför anser vi att den mest framträdande kategorien i Sierra Leones fall är att kvinnan framställs som 'Horan'. Det som kvinnorna dock aldrig framställs som är 'Rättfärdig Krigare'. Kvinnorna lyckas aldrig komma till den punkt där deras våld betraktas som likvärdigt männens.

4.4 Komparativ analys

I båda våra undersökta fall av konflikt har kvinnor framställts likt våra tre teorikategorier 'Moder', 'Hora' och 'Monster'. Under arbetet med vår analys har det blivit tydligt att det finns skillnader mellan hur kvinnorna i våra två konflikter deltagit. Den största skillnaden var att kvinnorna i Sierra Leone blev tvingade av män att delta i konflikten. De deltog inte för att de hade en politisk övertygelse eller för att de hade en tidigare relation till någon av de stridande. Däremot var fallet så i Nordirlandkonflikten där många av kvinnorna deltog för att de brann för religiösa och politiska frågor som de ville kämpa för i konflikten. Till stor del gick kvinnor och män i Nordirland med i kriget av samma anledningar. Emellertid anslöt sig många kvinnor än mer frivilligt när deras män eller bröder och vänner också rekryterats, så deras deltagande kunde trots allt ofta länkas till en man.

En annan stor skillnad mellan konflikternas omständigheter var att kvinnorna i Sierra Leone utsattes för mer sexuellt våld och utnyttjande än vad kvinnorna i Nordirland gjorde. Även fall de nordirländska kvinnorna kunde få höra sexistiska kommentarer emellanåt var det inte ens i närheten av det utnyttjandet av kvinnor som pågick i Sierra Leone-konflikten. Siffran 250 000 våldtagna kvinnor talar sitt tydliga språk när det kommer till i hur stor utsträckning kvinnor utsattes för sexuella övergrepp under konflikten.

Slutsats

5.1 Resultat

Varför leder inte kvinnlig representation i aktiv krigföring alltid till ökad kvinnlig representation vid fredsförhandlingar?

Vi har nu undersökt våra två fall var för sig och sedan komparativt identifierat skillnaderna mellan hur kvinnor deltog i Nordirland- och Sierra Leonekonflikten. Det blir det tydligt att kvinnorna i Nordirland deltog frivilligt i den aktiva krigföringen och sedan i viss utsträckning fick delta vid fredsförhandlingarna. Kvinnorna i Sierra Leone-konflikten blev däremot tvingade att delta i den aktiva krigföringen och utnyttjade sexuellt, men fick inte delta vid fredsförhandlingar mer än som vittnen till samtalen. Vår tolkning av detta är att när kvinnor görs om till krig- och sexslavar fräntas dem det aktörskap som gör det möjligt för dem att delta vid fredsförhandlingar. De hamnar då i kategorin 'horror', där sexualiserandet av och maktutövandet över kvinnor tillintetgör det hot som kvinnors våld och aktörskap utgör mot männens makt. När kvinnan sexualiseras på ett sådant utnyttjande sätt används hennes drifter emot henne och hon faller väl in under den kategori som Sjöberg och Gentry menar är "horror".

Således kommer vi till slutsatsen att anledningen till att kvinnor inte alltid får delta vid fredsförhandlingar, trots att de deltagit i kriget, beror på att de stridit under ett annat aktörskap än männen.

Utifrån det material vi studerat med hjälp av våra utvalda teorier har vi nått fram till denna avslutande slutsats. Hade vi valt ett annat material eller en annan teori hade vi eventuellt kommit fram till ett annat resultat, men vi valde de teorier

och det material vi trodde var mest användbara för att nå fram till ett godtagbart resonemang.

Om man inkluderar kvinnor i fredsförhandlingarna kommer andra punkter också inkluderas i fredsavtalet. Olika frågor är viktiga för olika grupper i samhället, och ifall en grupp exkluderas ur samtalet kommer deras intressen inte att lyftas fram vid fredsförhandlingen. Problematiken i detta är, förutom orättvisan i att inte få sina intressen representerade, att freden byggs på en mer instabil grund eftersom inte hela samhället är inkluderad i den. Detta kan också bekräftas av FNs Resolution 1325 (UN 2000) som menar att om kvinnor inkluderas vid fredsförhandlingarna har freden större förutsättning att hålla längre.

Resolutionen är tydlig i sin ambition men undgår att se de strukturer som förhindrar kvinnor att delta i fred på samma sätt som män. Istället bör FN undersöka hur man kan ge kvinnorna det aktörskap som krävs för att de ska få delta i fredsförhandlingar. Om kvinnor får delta på egna villkor och inte betraktas som försvarslös skulle synen på nationen likt en försvarslös moder utmanas och förändra den nationalistiska känslan för hur fredsförhandlingar kan liknas med mannens uppdrag att skydda sin kvinna.

Vår analys har bidragit med undersökning av två fall av konflikt där kvinnor deltagit i strid. För att nå fram till en lösning på hur man ska ge kvinnor ett större aktörskap vid fredsförhandlingar kan man undersöka fall där kvinnor tagit en mer omfattande plats i förhandlingarna och på vilket sätt detta skett.

Ovanstående resonemang kan bidra till en alternativ väg för fredsförhandlingar och förhoppningsvis bygga grunden för en mer hållbar fred där både män och kvinnor inkluderas av fredens förhandlade villkor.

Referenser

Bethke Elshtain, Jean, 1995. *Women and war : with a new epilogue*. 2 uppl. Chicago: University of Chicago Press.

Bloom, Mia - Paul Gill - John Horgan, 2012. "Tiocfaidh ár Mná: Women in the Provisional Irish Republican Army", *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, vol. 4, nr. 1, s: 60-76.

Caulter, Chris, 2008. "Female fighters in the Sierra Leone war: challenging the assumptions". *Feminist Review*, nr. 88, s: 54-73.

Disney, 1998. *Mulan*. [Elektronisk] <http://movies.disney.com/mulan>. Hämtdatum: [2016-12-09]

Dowler, Lorraine, 1998. "'And They Think I'm Just a Nice Old Lady' Women and War in Belfast, Northern Ireland". *Gender, Place and Culture*, vol. 5, nr. 2, s: 159-176.

Enloe, Cynthia, 2000. *Bananas, beaches and bases : making feminist sense of international politics*. 2 uppl. Berkeley, California: University of California Press.

Esaiasson, Peter – Mikael Giljam – Henrik Oscarsson – Lena Wängnerud, 2012. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4 uppl. Stockholm: Norstedts juridik.

MacKenzie, Megan, 2011. "Ruling expectations: female soldiers and everyday experiences of civil conflict" in Sylvester, Christine (red.). *Experiencing war*. New York: Routledge, s.64-79.

MacKenzie, Megan, 2009. "Securitization and Desecuritization: Female Soldiers and the Reconstruction of Women in Conflict Sierra Leone". *Security Studies*, vol. 18, nr. 2 s: 241–261.

McEvoy, Sandra, 2009. "Loyalist Women Paramilitaries in Northern Ireland: Beginning a Feminist Conversation about Conflict Resolution", *Security Studies*, vol. 18, nr. 2, s: 262-286.

Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, 2013. *Fördjupning Nordirland*. [Elektronisk]
<http://www.sakerhetspolitik.se/Konflikter/Konflikter/Nordirland/Fordjupning/>.
Hämtdatum: [2016-12-14]

Potter, Michael, 2014. "Loyalism, Women and Standpoint Theory", *Irish Political Studies*, vol. 29, nr. 2, s: 258-274.

Reinisch, Dieter, 2016. "Cumann na mBan & Women in Irish Republican Paramilitary Organisations, 1969-1986", *Estudios Irlandeses*, nr. 11, s: 149-162.

Shekhawat, Seema, 2015. *Female Combatants in Conflict and Peace Challenging Gender in Violence and Post-Conflict Reintegration*. Houndsmills: Palgrave Macmillan.

Sjoberg, Laura - Caron E. Gentry, 2007. *Mothers, Monsters, Whores: women's violence in global politics*. London ; New York: Zed Books.

The Pennsylvania State University, 2016. *Lorraine Dowler*. [Elektronisk]
<http://womenstudies.psu.edu/directory/lxd17>. Hämtdatum: [2016-12-25]

True, Jacqui, 2013. "Feminism", i Burchill, Scott – Linklater, Andrew (red.). *Theories of International Relations*. 5 uppl. Houndsmills: Palgrave Macmillan, s: 241-265.

United Nations, 2000. *Resolution 1325 (2000)*. [Elektronisk]
<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/720/18/PDF/N0072018.pdf?OpenElement>. Hämtdatum: [2016-12-15]

UN Women, 2012. *Women's Participation in Peace Negotiations: Connections between Presence and Influence* [Elektronisk].
<http://www.cafi-online.org/03AWomenPeaceNeg.pdf>. Hämtdatum: [2016-11-05]

Queen's University Belfast, 2016. *Michael Potter*. [Elektronisk]
[http://pure.qub.ac.uk/portal/en/persons/michael-potter\(258cc34f-b687-41e4-bf56-996493f0296c\).html](http://pure.qub.ac.uk/portal/en/persons/michael-potter(258cc34f-b687-41e4-bf56-996493f0296c).html). Hämtdatum: [2016-12-25]